

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра міжнародних економічних відносин

Допущено до захисту
завідувач кафедри
д.е.н., проф. Козак Ю.Г.
“ ” _____ 2018 р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності міжнародна економіка
за темою:

«Розвиток зовнішньоторговельної діяльності приморських регіонів
(на прикладі українського Причорномор'я)»

Виконала: студентка 4 курсу, групи 4а
спеціальності 6.030503 Міжнародна економіка
Жукова Катерина Сергіївна

Науковий керівник: к.е.н, доцент кафедри МЕВ
Уханова Інна Олегівна

Одеса – 2018

АНОТАЦІЯ

Жукова Катерина Сергіївна, «Розвиток зовнішньоторговельної діяльності приморських регіонів (на прикладі українського Причорномор'я)» випускна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 6.030503 «Міжнародна економіка», Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2018.

Випускна робота складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження - зовнішньоторговельна діяльність приморських регіонів.

У роботі розглядаються теоретичні основи зовнішньоторговельної діяльності приморських регіонів: визначено поняття зовнішньоторговельної діяльності регіону, досліджено та узагальнено чинники, що впливають на її ефективність, наведено методи оцінювання ефективності зовнішньоторговельної діяльності.

Проаналізовано чинники, що впливають на зовнішньоторговельну діяльність приморських регіонів (за допомогою інструменту SWOT-аналізу), проведено аналіз зовнішньоторговельної діяльності Українського Причорномор'я у розрізі географічної та товарної структури, проаналізовано показники ефективності зовнішньоторговельної діяльності.

Запропоновано основні напрями удосконалення зовнішньоторговельної діяльності приморських регіонів, насамперед, за рахунок організаційних заходів та стимулювання розвитку логістичної складової.

Ключові слова: зовнішньоторговельна діяльність, експорт, імпорт, ефективність зовнішньоторговельної діяльності, фактори зовнішньоторговельної діяльності, приморський регіон.

ANNOTATION

Zhukova Kateryna “Development of Foreign Trade Activity of the Seaside Regions (on the Example of the Ukrainian Black Sea Region)” on the receipt of educationally qualifying level of bachelor of speciality "international economy" the Odessa national economic university Odessa, 2018

The final work consists of three chapters. Object of research - foreign trade activity of an industrial enterprise.

The article deals with the theoretical bases of foreign trade activity of the coastal regions: the concept of foreign trade activity of the region is defined, the factors influencing its efficiency are investigated and generalized, methods of estimation of the efficiency of foreign trade activity are presented.

The factors influencing the foreign trade activity of the coastal regions (using the SWOT-analysis tool) are analyzed, the analysis of foreign trade activity of the region is carried out, the indicators of foreign trade activity efficiency by regions are analyzed.

The main directions of improvement of foreign trade activity of coastal regions are offered.

Key words: foreign trade activity of the enterprise, export, import, efficiency of foreign trade activity, factors of the efficiency of foreign trade activity, coastal region.

	ЗМІСТ	Стор.
ВСТУП		4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНУ.....		6
1.1 Сутність та особливості зовнішньоторговельної діяльності регіону.....		6
1.2 Чинники, що впливають на розвиток зовнішньоторговельної діяльності приморського регіону		11
1.3 Методи оцінки зовнішньоторговельної діяльності регіону....		20
Висновки до розділу 1.....		26
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ПРИЧОРНОМОР'Я		27
2.1 Загальна характеристика Українського Причорномор'я як суб'єкту зовнішньоторговельної діяльності		27
2.2 Аналіз динаміки та структури зовнішньоторговельної діяльності Українського Причорномор'я.....		36
2.3 Аналіз чинників, що впливають на здійснення зовнішньоторговельної діяльності Українського Причорномор'я.....		46
Висновки до розділу 2.....		52
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ПРИЧОРНОМОР'Я.....		54
3.1 Організаційні заходи вдосконалення зовнішньої торгівлі Українського Причорномор'я.....		54
3.2 Активізація розбудови логістичної складової забезпечення зовнішньоекономічної діяльності Українського Причорномор'я.....		59
3.3 Диверсифікація товарів та ринків збуту як фактор вдосконалення зовнішньоторговельної діяльності Українського Причорномор'я.....		67
Висновки до розділу 3.....		80
ВИСНОВКИ.....		82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....		86

ВСТУП

В умовах інтернаціоналізації та глобалізації все більше зростає роль зовнішньої торгівлі в економічному розвитку як країни в цілому, так і її окремих регіонів. Зокрема, в Україні зовнішня торгівля є одним з найважливіших джерел наповнення державного бюджету. Крім того, економічна взаємодія з іншими країнами змушує знижувати витрати, підвищувати продуктивність праці, підтримувати необхідний рівень конкурентоспроможності. Отже, торгівля з зарубіжними країнами, таким чином, є потужним додатковим імпульсом розвитку національної економіки.

Актуальність досліджуваної теми обумовлена тим, що протягом кількох останніх років обсяги зовнішньої торгівлі України стрімко падають. Це пов'язано з напруженими економічними та політичними відносинами з Росією, що довгий час була головним стратегічним партнером України, втратою значної частини виробничих потужностей Донецької та Луганської областей, а також АР Крим. Саме тому зараз підвищується роль областей, що належать до Українського Причорномор'я - вони мають великий потенціал, розвиток якого має позитивно вплинути на економіку України, а активізація та удосконалення зовнішньої торгівлі цього регіону повинна підвищити не лише їх соціально-економічні показники, але й макроекономічні показники країни в цілому.

Метою написання випускної роботи є аналіз стану зовнішньоторговельної діяльності Українського Причорномор'я та обґрунтуванні напрямів її подальшого розвитку. Для досягнення головної мети потрібно вирішити наступні **завдання**:

- розкрити сутність та особливості зовнішньоторговельної діяльності регіону;
- визначити головні чинники, що мають вплив на розвиток зовнішньоторговельної діяльності регіону;
- проаналізувати методи та підходи оцінки зовнішньоторговельної діяльності регіону;
- дослідити динаміку основних показників зовнішньої торгівлі Українського Причорномор'я;

- проаналізувати географічну та товарну структуру зовнішньої торгівлі Українського Причорномор'я;
- здійснити аналіз чинників, що впливають на здійснення зовнішньоторговельної діяльності Українського Причорномор'я;
- виробити організаційні заходи вдосконалення зовнішньої торгівлі Українського Причорномор'я
- запропонувати заходи з розбудови логістичної складової забезпечення зовнішньоекономічної діяльності.

Об'єктом дослідження виступає процес зовнішньоторговельної діяльності Українського Причорномор'я.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні засади розвитку зовнішньоторговельної діяльності Українського Причорномор'я як суб'єкту, що здійснює торгівлю на світовому ринку.

При написанні роботи використано загальнонаукові та спеціальні **методи**: узагальнення та синтезу, порівняльного, статистичного та економічного аналізу, графічні методи, SWOT-аналіз. Робота здійснена з використанням офісного пакету MS Office – Microsoft Excel.

Інформаційна база. При написанні випускної роботи використано нормативно-правові документи, монографічну та наукову літературу, представлену роботами Козака Ю.Г., Румянцевой А.П., Савельєва Є.В., Павленко І.І., Драліної А.І., Огієнко А.В., Кулицького С.П., Юшина С.І., Кузнецової Г.В., Ультан С.І., Інтернет-джерела, статистичну інформацію Державної служби статистики України та Міністерства економіки,.

Практичне значення результатів відображається в наданні рекомендацій щодо удосконалення зовнішньоторговельної діяльності Українського Причорномор'я.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНУ

ВИСНОВКИ

В сучасних умовах інтернаціоналізації та глобалізації економічний розвиток країн став неможливим без участі в зовнішньоекономічній, зокрема зовнішньоторговельній, діяльності.

Зовнішньоторговельна діяльність – це діяльність національних суб'єктів господарювання, спрямована на реалізацію продукції, послуг, робіт, прав інтелектуальної власності та інших немайнових прав на світовому ринку, а також допоміжні послуги, що забезпечують їх реалізацію. В Україні зовнішньоекономічна діяльність регулюється Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991р. та Господарським кодексом України (розділ VII).

Зовнішня торгівлі складається із двох зустрічних потоків – експорту (продаж вітчизняних товарів закордон) та імпорту (купівля іноземних товарів та їх реалізація на національному ринку). Крім того, зовнішньоторговельні операції поділяються на товарні операції, надання послуг та операції з інтелектуальною власністю.

Стан та розвиток зовнішньоторговельної діяльності піддається впливу різноманітних чинників. Існує декілька класифікацій таких чинників. В вітчизняній практиці розрізняють економічні, політичні, соціальні, територіально- географічні, науково-технічні та екологічні фактори впливу. Зарубіжні вчені, в свою чергу, класифікують всі чинники в дві категорії: жорсткі та м'які. Також важливими є обсяг прямих інвестицій, курс національної валюти та рівень економічної інтеграції з іншими країнами. На сьогодні актуальним аспектом є підписання Угоди про асоціацію з ЄС та створення Зони Вільної Торгівлі.

Провідні науковці виділяють сукупність показників, за допомогою яких можна оцінити зовнішньоторговельну діяльність країни та регіону. Вони розподіляються на чотири основні групи: абсолютні показники, відносні показники, показники структури та показники інтенсивності. Вони допомагають

простежити тенденції та динаміку зовнішньої торгівлі, оцінити ступінь відкритості економіки та рівень її інтегрованості до світового господарства.

Українське Причорномор'я є одним із найрозвиненіших регіонів країни завдяки своєму потужному промисловому та сільськогосподарському комплексам, вигідному географічному розміщенню з виходом до Чорного та Азовського морей, значному транспортно-розподільному, туристичному та рекреаційному потенціалам, що сприяють розвитку його зовнішньоекономічної діяльності.

Протягом останніх двох років спостерігається збільшення обсягів як експорту так і імпорту товарів та послуг в усіх областях Українського Причорномор'я. В 2017 році Об'єм експорту товарів Одеської області нараховує 1016,2 млн. дол. США та й збільшився з аналогічним періодом 2016 року на 24,2%.

Щодо географічної структури, в експорті Одеської та Миколаївської областей найбільшою є частка країн Азії, в Херсонській області – європейських країн. В структурі імпорту країни Європи займають перше місце в Миколаївській області, у той час як в Херсонській та Одеській областях лідирують країни Азії. Частка країн СНД помітно знижується протягом років як в імпорті, так і в експорті в усіх трьох областях, проте досі займає важливе місце.

Основними категоріями експорту регіону серед товарів є продукти рослинного походження, продукція хімічної промисловості, машини та обладнання, недорогоцінні метали, а також жири та олії. В структурі експорту послуг більше половини займають транспортні послуги, також помітне місце займають послуги з ремонту та в сфері обробної діяльності. Імпортує регіон переважно машини та обладнання, транспортні засоби, мінеральні продукти, полімерні матеріали та пластмаси, а також такі послуги як ділові, транспортні, фінансові та туристичні.

Зовнішньоторговельна діяльність є дуже важливою для економіки регіону. В Одеській та Миколаївській областях експортна та імпортна квоти є досить високими, їх економіки досить сильно залежать від зовнішньої торгівлі.

Щодо Херсонської області, вона в значно меншій мірі приймає участь в світовій торгівлі.

Проте, сьогодні існує ряд негативних чинників, що мають значний стримуючий вплив на експорт областей Причорномор'я, серед яких можна найважливішими є висока енерго- та матеріалоємність продукції, слабка підтримка банківським сектором підприємств, низький рівень впровадження інновацій, експорт переважно сировинної продукції, значний знос інфраструктури регіону та основних фондів підприємств, низька інвестиційна привабливість регіону, недосконалість законодавства країни, недостатність знань та досвіду та висококваліфікованих кадрів в сільській місцевості, а також політична та економічна криза, погіршення економічних відносин з пострадянськими країнами та невідповідність вітчизняної продукції світовому рівню якості та сертифікації.

На сучасному етапі основними інструментами державної політики підтримки експорту мають бути стимулювання розвитку наукоємних та високотехнічних галузей економіки, виготовлення продукції з високою доданою вартістю, кредитування та страхування експорту, модернізація нормативно-правової бази, зменшення податкового тиску на підприємців, покращення інвестиційного клімату, приведення механізму сертифікації вітчизняної продукції до міжнародних стандартів. Крім того, важливим аспектом є підвищення рівня освіти та кваліфікації вітчизняних підприємців та фермерів, підтримка та допомога в участі в міжнародних проектах та грантах, покращення інформаційного забезпечення, а також розвиток транзитного та логістично-транспортного потенціалу регіону.

Головним напрямком розвитку зовнішньоторговельної діяльності є подальше переорієнтування на європейські ринки, а також диверсифікація товарної структури експорту регіону та підтримка та розвиток виробництва продукції, для якої Європейський Союз надає нам квоти.

Список використаних джерел:

- Авдокушин, Е. Ф. Международные экономические отношения / Е. Ф. Авдокушин. – М., 2002. – 368 с.
- Алимова О. О. Экспортний потенціал України: проблеми та перспективи реалізації / О. О. Алимова // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2013. – № 3.
- Арапова О. Державне стимулювання експорту українських підприємств / О. Арапова, В. Песчанська, А. Смородінова // Науковий вісник ОНЕУ. – 2014. – № 9 (217). – С. 5-13.
- Балабанов, И. Т. Внешнеэкономические связи: учеб. пособие / И.Т. Балабанов, А. И. Балабанов. — М.: Финансы и статистика, 2000. – 512 с.
- Барихин А. Б. Большая юридическая энциклопедия / А. Б. Барихин. – М.: Книжный мир, 2010. – 960 с.
- Бахарев М. В. Классификация факторов, влияющих на развитие ВЭД [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://elf.ucoz.net/KONF/IK_mart13/statja_dlja_internet_bakharev.pdf.
- Большой энциклопедический словарь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.vedu.ru/bigenedic>.
- Валовой внутренний продукт Украины // Финансовый портал Минфин. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://index.minfin.com.ua/index/gdp>.
- Варяниченко О. В. Міжнародна торгівля та інвестиції: навч. посіб. / О. В. Варяниченко, Н. А. Навроцька, І. І. Павленко. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 256 с.
- Вишинська Т. Л. Сучасний стан зовнішньої торгівлі товарами в Україні / Т. Л. Вишинська, О. В. Генералов, І. М. Севрук // Scientific Journal «ScienceRise». – 2015. – №3. – С.41-45.
- Внешнеторговая энциклопедия / [Андреева О. Д., Арсенов В. И., Артемкина Е. В. и др.]; отв. ред. С. И. Долгов. – М.: Экономика, 2011. – 447 с.

- Воронкова О. А. Внешнеэкономическая деятельность: организация и управление: учеб. пособие / О. А. Воронкова, Е. П. Пузакова. – М.: Экономист, 2006. – 495 с.
- Гаврилов А. И. Региональная экономика и управление: учебное пособие для вузов / А. И. Гаврилов. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. — 239 с.
- Гаценко А. Плюсы и минусы ассоциации Украины с ЕС / А. Гаценко // Комсомольская правда. – 2014. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://kp.ua/economics/456933-pluisy-y-mynusy-assotsyatsyy-ukrayny-c-es>.
- Гоголева Т. Н. Международная экономика: учебное пособие / Т. Н. Гоголева, В. Г. Ключищева, Ю. И. Хаустов. – М.: КНОРУС, 2010. – 304с.
- Головне управління статистики в Одеській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua>.
- Головне управління статистики у Миколаївській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mk.ukrstat.gov.ua>.
- Головне управління статистики у Херсонській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ks.ukrstat.gov.ua>.
- Горбач Л. М. Міжнародні економічні відносини: Підручник / Л. М. Горбач, О. В. Плотніков. – К.: Кондор, 2004. – 265 с.
- Господарський кодекс України [Електронний ресурс]: Кодекс України, затверджений Верховною Радою України від 16.01.2003 №436–IV. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
- Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності: Підручник / О. П. Гребельник. – [вид. 3-ге, перероб. та доп.]. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 432с.
- Гринишин Г. М. Методика аналізу зовнішньоекономічної діяльності / Г.М. Гринишин // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2014. – № 1 (28). – С. 63-73.
- Грицаенко Е. А. Некоторые аспекты внешней торговли регионов / Е.А. Грицаенко // Научный журнал КубГАУ. – 2006. – №21. – С. 401 – 416.

- Дралин, А. И. Международные экономические отношения: учеб. пособ. / А. И. Дралин, С. Г. Михнева. – [изд. 2-е, перераб. и доп.]. – Пенза: Информационно-издательский центр ПГУ, 2006. – 162 с.
- Єлісеєнко О. В. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку зовнішньої торгівлі України / О. В. Єлісеєнко, Г. С. Скобелева // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2014. – № 4. – С. 9-12.
- Жукова В. В. Анализ факторов, влияющих на устойчивое развитие региона / В.В. Жукова // Вестник Таганрогского института управления и экономики. – 2011. – №1.
- .Информационное агенство ТАСС. Соглашение об ассоциации между ЕС и Украиной. – 2014. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tass.ru/info/1064985>.
- Исабекова М. Региональная интеграция: плюсы и минусы / М. Исабекова, А. Н. Оспанова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/8_NMIV_2013/Politologia/10_131873.doc.ht
- Кавун О. О. Индекс залучення України у світову торгівлю: реалії та перспективи / О. О. Кавун // Ефективна економіка. – 2015. – № 7.
- Кальченко Т. В. Міжнародна торгівля: навч. посіб. / Т. В. Кальченко, Л. П. Петрашко, Т. М. Циганкова. — К.: КНЕУ, 2001. — 488 с.
- Козак Ю. Г. Міжнародна торгівля: підручник / Ю. Г. Козак, Н. В. Притула, Н. С. Логвінова. – [вид. 5-те, перероб. та доп.]. – Київ-Катовіце-Краків: Центр учбової літератури, 2015. – 272с.
- Кокушкина И. В. Международная торговля и мировые рынки: учеб. пособие / И. В. Кокушкина, М. С. Воронин. — СПб.: Техн. кн., 2007. – 599 с.
- Колосова О. Державна допомога експорту / О. Колосова. – 2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://blog.liga.net/user/okolosova/article/21047.aspx>.
- Короп Б. М. Перешкоди розвитку зовнішньої торгівлі України / Б. М. Короп // Наукове товариство Івана Кушніра. – 2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=76251>.

- Кремень В. М. Фінансова статистика: навч. посіб. / В. М. Кремень, О. І. Кремень. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 368 с.
- Кузнецова Г. В. Международная торговля объектами интеллектуальной собственности / Г.В. Кузнецова // Российский внешнеэкономический вестник. – 2013. – №8. – С. 35-47.
- Кулицький С. П. Про перспективи розвитку української економіки у 2016 р. / С. П. Кулицький // Резонанс. – 2016. – № 3. – С. 3–17.
- Михальчик Л. Ю. Проблеми у сфері державного регулювання експортної діяльності українських підприємств / Л. Ю. Михальчик, А. Ю. Борщ // Перспективні напрямки світової науки. – 2013. – Т. 2. – С. 47-50.
- Міжнародна торгівля: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Козак Ю. Г., Логвінова Н. С., Барановська М. І. та ін.]; за редакцією Ю. Г. Козака, Н. С. Логвінової, М. І. Барановської. – [вид. 4-те]. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 441 с.
- Огієнко А. В. Напрями формування дієвих складових розвитку зовнішнього середовища аграрних підприємств Миколаївської області / А. В. Огієнко // Культура народів Причорномор'я. — 2010. — № 177. — С. 24-27.
- Осипов В. М. Пріоритети соціально-економічного розвитку Українського Причорномор'я в контексті новітньої регіональної політики / В. М. Осипов, О. А. Єрмакова // Прометей: регіональний збірник наукових праць з економіки. – 2014. – №2 (44). – С. 76-82.
- Пилипенко О.Є. Перспективи розвитку експорту продукції сільського господарства і промисловості України на початку ХХІ століття / О. Є. Пилипенко // Наукові праці НУХТ, Том 21. – 2015. – №3. – С. 62-71.
- Плюсы и минусы с ЕС. Доступно о Соглашении об ассоциации // Харьковские известия. – 2014. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://izvestia.kharkov.ua/on-line/politika/1159404.html>.
- Показники зовнішньоторговельної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lektsiopedia.org/ukr/lek-4987.html>. 80

- Про зовнішньоекономічну діяльність [Електронний ресурс]: Закон України, затверджений Верховною Радою України від 16.04.1991 №959–XII. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
- Румянцев А. П. Зовнішньоекономічна діяльність: навч. посіб. / А. П. Румянцев, Н. С. Румянцева. – [вид. 2-ге, перероб. та доп.]. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
- Савельєв Є. В. Міжнародна економіка: теорія міжнародної торгівлі і фінансів: Підручник / Є. В. Савельєв. – Тернопіль: Екон. думка, 2001. – 504 с.
- Сорокин С. Л. Эффективность внешнеэкономической деятельности: понятие, измерение и оценка : моногр. / С. Л. Сорокин. – Гродно: ГрГУ, 2011. – 130 с.
- Старинец В. Плюсы евроинтеграции не перекроют минусов от потери российского рынка / В. Старинец. – 2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.ua/ru/articles/politics/_ekspert-plyusy-evrointegracii-neperekroyut-minusov-ot-poteri-rossijskogo-rynka/528117.
- Стратегія економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року. – Одеська обласна державна адміністрація. – 2015. – 66 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oda.odessa.gov.ua>.
- Стратегія розвитку Миколаївської області на період до 2020 року. – Миколаївська обласна державна адміністрація. – 2015. – 113 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economy-mk.gov.ua>.
- Стратегія розвитку Херсонської області на період до 2020 року. – Херсонська обласна державна адміністрація. – 2015. – 78 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://khoda.gov.ua>.
- Украина во второй раз попытается поднять импортные пошлины в рамках ВТО [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zn.ua/ECONOMICS/ukraina-vo-vtoroy-raz-popytaetsya-velichitimportnye-poshliny-v-ramkah-vto-165313.html>.

- Ультан С. И. Анализ показателей и методов оценки внешнеэкономической деятельности региона / С. И. Ультан // Вестник Омского университета. Серия «Экономика». – 2012. – № 3. – С. 38–49.
- Черкас Н. І. Інтеграція в європейські та євроатлантичні структури як шлях до оптимізації структури зовнішньої торгівлі України / Н. І. Черкас // Європейські інтеграційні процеси і транскордонне співробітництво. – Луцьк. – 2006. – С. 60-63.
- Шершеневич Г. Ф. Учебник торгового права / Г. Ф. Шершеневич. – Фирма «СПАРК». – 1994. – 335 с.
- Юшина С. І. Визначення зовнішньоторговельної діяльності в українському законодавстві / С. І. Юшина // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 4. – С. 197-200.
- Dubravska M. The analysis of the factors influencing the international trade / M. Dubravska, E. Sira // Procedia Economics and Finance. – 2015. – №23. – С. 1210-1216.
- Gaurav Akrani. What is foreign trade. Types and importance of foreign trade. – 2011. – [Electronic resource] – Access: <http://kalyancity.blogspot.com/2011/03/what-is-foreign-trade-types-and.html>.
- Global Intelligence Group. Доступно про Угоду про асоціацію з ЄС. – 2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://geostrategy.ua/node/549>.
- Hanouz M. D., Thierry Geiger, Sean Doherty. The Global Enabling Trade Report / M. D. Hanouz, Thierry Geiger, Sean Doherty. – World Economic Forum. – 2014. – 353 с.
- Thomson Gale. International Encyclopedia of the Social Sciences. – 2008. – [Electronic resource] – Access: <http://www.encyclopedia.com/topic/InternationalTrade.aspx>.
- Ukraine in the world: review of international indices. – Founation for effective governance. – 2013.
- с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://debaty.org/en>. 82
- 64.Umar Farooq. What is international trade meaning, advantages and disadvantages.

– 2014. – [Electronic resource] – Access: <http://www.studylecturenotes.com/business-studies/what-is-international-trade-meaning-advantages-disadvantages>.

- United Nations Trade Statistics Knowledgebase. Distinction between Exports and Re-exports / Imports and Re-imports [Electronic resource] – Access: <http://unstats.un.org/unsd/tradekb/Knowledgebase/Reexports-and-Reimports>.
- World Trade Report. Fundamental economic factors affecting international trade. – 2013. – C. 112-219.